پوهنمل حاجی محمد نوزادی
۲۰۱۶/۰۲/۲۲

د رنګ توس

(ځلورمه برخه)

(په تیرو دوو برخو کي د انرژي د یوې مهمي سرچیني په توګه پخپله د طبعي ګاز ، د هغه د لیږدولو د ځانګړتیاوو او د پروژې د لنډي تاریخچې په هکله تر یوه بریده بشپړ مالومات وړاندي سو . پدي تړاو نور اړین مالومات په همدې برخه کي ولولی) .

د پروژې په تړاو اړین مالوماتي ارقام :

د تاپي نل لیکی ټول اوږدوالی ۱۷۰۰ کیلو متره سنجول شوی چی نژدی نیمه برخه یانی ۷۵۰ کیلومتره یی یوازی دافغانستان په خاوره کی تیریږی . پر دغی پروژی باندی د ۶،۵ څخه تر ۸ میلیارډ ډالرو پوری لګښتونه اټکل شوی دی . دنل لویوالی د ۵۶ انچو په قطر ټاکل شوی او په پام کی وه چی کار به یی په ۲۰۱۲ کال کی پیل او د دوو کالو په موده کی په بشپړ شی . په نطر کی ده چی پاکستان ، هند او افغانستان به ددغه نل دلاری له نوموړی ګازو څخه دیرش کاله ګټه واخلی او دوروستی سرنوشت په هکله به یی هغه وحت دحالاتو سره سم فکر وشی . انسانان اوس دیوی نه ختمیدونکی انرژۍ دسرچینو پیداکولو په لټه کی دی . اړتیا داسی یوه مور ده چی هر څه زیږولای شی ، ددی خبری مانا داده چی دیرش کاله وروسته کیدلای د انرژۍ نور شکلونه را پیداشی چی له ګاز نه به هم ارزانه وی . داخبره هم باید هیره نکړو چی ګاز یوه لایزاله او نه تمامیدونکې زیرمه نده او کیدلای شی دیرش کاله وروسته دترکمنستان زیرمی نور ددومره ګاز د خرڅولو توان دلاسه ورکړی . که هرڅه پر همدغه حال پاته وه نو همداسی به ، مګر په نوو شرایطو سره دوام ومومی . د اوسنی قرارداد له مخی به پاکستان او هند هر یو په کال کی دیرش دیرش میلیارډ مکعب متره ګاز ترلاسه کړی . زما په اند به دسیمی په کچه ددغی نل لیکی ګټه تر ټولو زیاته دسیمه ایز ټیکاو په برخه کی وی او یو داسی باوری پوتنشیال به رامنځته کړی چی دافغانستان او پاکستان ترمنځ او همدارنګه د پاکستان او هند تر منځ به کړکیچونه ترلویه بریده په سمیدو کړی او داهغه څه دی چی په نړیوال ټیکاو کی به مرسته وکړی . ددې کار نښی نښاني همدا اوس د شکل نیولو په مرحله دي .

زموږ د پاره د پروژې ګټورتوب :

داچی افغانستان داګړۍ دخپل کړکیچمن تاریخ په ډیر ستونزمن پړاو کی شپی تیروی نو زه ددی هیلی سرچینی په ټوکیدو وینم چی له هر بل هیواد نه به یی افغانستان ته ډیره ګټه ورسیږی . زما په اند دا ګړۍ نوموړی نل لیکه دافغانستان لپاره دعینک دمسو تر معدن هم دزیات اهمیت درلودونکۍ ده . افغانستان ته د نل لیکی نه داټکل شوو ګټو یو لنډکۍ نیمګړی لړلیک په لاندی ډول یادولای شو :

لومړی ـ په اقتصادی ډګر کی :

پدی برخه کی افغانستان ډیر څه ترلاسه کوی ، لکه :

الف ـ په زرګونو کسانو ته به کار پیداشی اورسره سم به دکورنیو عواید جګ ولاړ شی .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

ب ـ افغانستان به هرکال د گازو دتیرولو دحق العبور پخاطر شاوخوا ۴ سوه میلیونه ډار پلاس راوړی .   ج ـ افغانستان به دپروژی د بشپړیدو په پای کی د دوو کالو په موده هرکال ۱،۸ میلیارد مکعب متره او وروسته به هرکال ۵،۱ میلیارډ مکعب متره گاز ددغی نل لیکی څخه تر لاسه کړی .
د ـ ددغه ترلاسه شوی گاز پربنسټ به په اړوندو ولایتونو کی داړتیا سره سم په سل گونو میګاواټه حرارتی برښنا تولید شی .
ه ـ همدارنګه دکیمیاوی سری فابریکی ددغه گاز په مټ په پام کی نیولی شوی چی ددغو فابریکو او حرارتی برق د ستیسنو پخاطر اسیایی پرمختیایی بانک د پانگی اچونی وعدی ورکړیدی .
و ـ دکندهار او هرات صنعتی پارکونه به یی پر بنسټ پراختیا وموهی او دمنځته راعلی اسنتیاوو څخه به یی ګټه پورته کړی .
ز ـ ددی پروژی بریالی پرمختګ به کورنی او بهرنی پانګوال و هڅوی څو په نورو برخو پانګه اچونه وکړی . دبیلګی په توګه څه موده مخکي دافغانستان دلاری ایران ته د تاجکستان د ۱۰۰۰ میګاواټه بریښنا دلیږدولو پر خبره د ایران اوتاجکستان تر منځ هوکړه وشوه چی دافغانستان په خاوره کی به زرکیلو متره واټن ووهی . لدی نه وړاندی دتاجکستان او پاکستان ترمنځ هم ورته هوکړه شوی وه . د تیرو څو کلونو په موده کی دنل لیکی دچارو مثبت پرمختګ ان دعینک دکان پر قرارداد باندی دچین سره زه بی تاثیره نشم ګڼلای (پدي ليکنه کي ارقام د څو کاله مخکي خپاره سوو مالوماتو څخه اخيستل سويدي او کيدلای سي د اخيرنيو ارقامو سره لږ توپير ولري) .
ددې د پاره چي ددغي نلليکي عملي اهميت هيوادوالو ته په ډاګيزه توګه په ګوته کړم ، بايد ووايم چي د نلليکي د عملي کار تر رسمي پوازي څو ورځي وروسته افغانستان د نړيوال سوداګريز سازمان ته په رسمی غړيتوب و منل سو . دا کار په هيڅ ډول د نلليکي سره بي ارتباطه ندی .
دویم ـ په سیاسی ډګر کی :
اقتصاد دبیخ جوړښت (زیربنا) په توګه دټولنی پر ټولو سرجوړښتی (روبنایی) برخو خپل نیغ اغیز ښندی چی دلته هم د استثنا خبره ځای نلری . سیاست چی د روبنایی چارو یوه مهمه برخه ده ، په افغانستان کی به لوړ یاد شوی اقتصادی پرمختګونه سیاست هم ترخپل نیغ اغیز لاندی راولی . په سیاسی برخه کی کیدلای شی دلاندی ګټو یادوونه وشی :
الف ـ دسیمی اړوند هیوادونه به دمجبوریت له مخی و دی ته وهڅیږی څو په افغانستان کی دیوه داسی قانونی دولت د منځته راتلو په چارو کی مرسته وکړی چی دخپلو نړیوالو مکلفیتونو د ترسره کولو جوګه وی .
ب ـ په سیمه کی دمتقابلو ملی ګټو په پام کی نیول : له بده مرغه په سیمه ایزه کچه دلته ډیر کم داسی حکومتونه منځته راغلی دی چی خپلی ملی ګټی دنورو د ورته ګټو په نظر کی نیولو سره تعریف او ساتنه یی وکړی . دلته راغلو حکومتونو تل یاهرڅه ځان ته غوښتی او یا یی هرڅه دخپلی بیکفایتی له مخی نورو ته ورکړی . زما په اند ددی ناخوالی یو له پیاوړو لاملونو څخه همدا وو چی ددغو هیوادونو ترمنځ داسی اقتصادی تینګو مزو شتون ندرلود چی نوموړو هیوادونو ورڅخه پریکون کولای نشو . دانل لیکه اود بریښنا لینونه به هغه مزی وی چی دسیمی دهیوادونو روا ګټی به داسی یو له بله سره وتړی چی دوی به مجبوره وی یو دبل ګټی په پام کی ونیسی او درناوی ورته وکړی .
ج ـ لوړ او ورته نور لاملونه چی دا ډول مزی به یی وزیږوی ، داټول به لاس سره ورکړی څو

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په خير و لولئ

دجنګی جغرافیی لمن له سیمی نه تولله کړی کنه نو په دوام کی به یی د ټولو ګټی په خطر کی ولویږی .

دریم ـ دسولی او امنیت په برخه کی :

دسیمی دهیوادونو لوړی اقتصادی او سیاسی ګټی هغه وخت په ښه ، اسانه او ارزانه توګه تامین کیدلای سی چی په افغانستان کی سوله ترلاسه، امنیت ټینګ او تلپاتی ټیکاو منځته راغلی وی . ددی دپاره پکارده چی :

الف ـ لکه څنګ چي يې همدا اوس يې نښي نښاني ليدلاي سو ، غواړي يا نه غواړي ، پاکستان به په افغانستان کی و امنیت ته لیوال شی او دسولی په چارو کی به دخپلو ګټو پخاطر د زړه له تل نه هلی ځلی وکړی . داخبره تر لمرسپینه ده چی د پاکستان صادقانه هلی ځلی پدی کار کی بی اغیزه نه پاتی کیږی . که څه هم د افغانستان په خاطر د پاکستان پر صداقت باندي هيڅ يو افغان باور نلري ، خو داچي خپلي اقتصادي ګټي يې دلته د سولي سره تړلي دي ، پاکستان په مجبوره وي د خپلو سياسي ګټو يوه برخه چي په افغانستان کي د شخړو او نا ارامیو سره تړاو لري د اقتصادي ګټو چي زموږ د هيواد په سوله او ارامۍ کي نغښتي ده ، قرباني کړي .

ب ـ د سولی په راتګ سره به خارجی وسلوالو قوتونو ته نور دلته دپاته کیدلو بهانه له منځه ولاړه شی او افغانستان کی به دی کارته لاره خلاصه شی څو د رښتینو دموکراتیکو انتخاباتو دلاری دټولو پرګنو دخوښی داسی یو دولت منځته راشی چی د پاکستان او نورو ګاونډیانو سره دمتقابلی دوستی اړیکی وساتی او دخپلو نړیوالو مکلفیتونو د ترسره کوو جوګه وګرځی .

ج ـ دهیواد په دننه کی تر اوسه پوری د دولت د وسلوالو مخالفانو له ډلی نه تر طالبانو وړاندي لا د اسلامی ګوند مشر ښاغلی حکمتیار دیوی اعلامیی په ترڅ کی دنل لیکی ملاتړ کړی او ویلی یی دی چی دده جنګیالی به نه یوازی دنل لیکی دکار مخنیوی نه کوی بلکه وهر ډول مرستی ته یی اماده ګی ښودلی ده . زه دا کار دامنیت او سولی رامنځته کیدو په موخه دنل لیکی داغیز ښندلو لومړی نیکمرغه نښه بولم چی زما دهیلو ښکارندویی کوی . خدای دی وکړی چی زما وړاند وینی د واقعیت سره سمون وخوری .

په هیواد کی دیوی تلپاتی سولی او اقتصادي شیرازۍ په هیله !

پای

د ډنمارک هیواد ـــ د ۲۰۱۶ کال فیبروري میاشت

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ